

Medzinárodný deň rómskeho jazyka

(Maskarthemengo Dyves Romane Chibjako, International Day of Romani Language)

Vyhlásenie Medzinárodného dňa rómskeho jazyka (*World Day of Celebration of Romani Language, Svjetski dan romskog jezika, Maskarthemengo Dyves Romane Chibjako, International Day of Romani Language*) bolo jedným z bodov Deklarácie, ktorú podpísali účastníci medzinárodnej konferencie lingvistov, pedagógov, žurnalistov a lídrov rómskych organizácií z 15 štátov Európy, ktorá sa uskutočnila v Záhrebe 3.-5. novembra 2009. Iniciátorom Deklarácie bol organizátor – združenie KALI SARA a jej predseda Veljko Kajtazi, autor prvého rómsko-chorvátskeho a chorvátsko-rómskeho slovníka.

Bohatosť a rôznorodosť rómskeho jazyka dokazuje množstvo dialektov. Na Slovensku Rómovia hovoria tromi hlavnými dialektmi – dialektom rumungro Rómov, dialektom olašských Rómov a maďarských Rómov a viacerými subdialektmi.

Deti a žiaci, ktorých materinský jazyk iný, ako je vyučovací jazyk, majú časté problémy vo vzdelávaní. Prostredníctvom projektov MRK, PRINED, ŠOV, POP sa podarilo zlepšiť výchovno-vzdelávacie výsledky detí a žiakov z marginalizovaných rómskych komúní. Jazykovú bariéru pomáhajú čiastočne odstraňovať pedagogickí asistenti, ktorí ovládajú rómsky jazyk, a tiež pedagogickí a odborní zamestnanci, ktorí v rámci rozvoja profesijných kompetencií pre oblasť integrácie MRK absolvovali inovačný vzdelávací program **Rómsky jazyk v edukácii** s časovou dotáciou 90 hodín, z toho 75 prezenčnou formou. Obsahová ponuka a realizácia tohto vzdelávania reagovala nielen na aktuálny stav vo výchove a vzdelávaní detí a žiakov z MRK, ale zároveň aj na požiadavky pedagogických kolektívov, ktoré sa podieľajú na edukácii cieľovej skupiny. Absolventi vzdelávacieho programu Rómsky jazyk v edukácii získali a rozšírili si poznatky o špecifickom postavení jazyka v jazykovom systéme, odlišnostiach rómčiny v porovnaní so slovenským jazykom, osvojili si tiež poznatky o morfológii a slovných druhoch rómskeho jazyka, ktoré v rámci dištančných zadaní využívali pri vytváraní učebných pomôcok pre deti a žiakov. Za výrazne obohacujúce považovali účastníci vzdelávania praktické témy, obsahovú náplň ktorých

tvorili informácie z oblasti romológie, priblíženie historického kontextu rómskeho jazyka, tradičných remesiel, známych osobností, rómskej rozprávky, piesní a najmä praktických ukážok využitia rómskeho jazyka v edukačnom procese. Pedagogickí zamestnanci zvlášť ocenili aplikáciu stratégií zdôrazňujúcich konštruktivistický prístup k sprostredkovaniu učiva (problémové úlohy, obohatená prednáška), uplatňovanie sociálnej dimenzie a emocionálneho prežívania detí a žiakov (kooperatívne učenie, dramatizácia, počúvanie hudby, práca s textom), využitie stratégií na kognitívne zvládnutie problémov (analýza, syntéza rozdielnych a spoločných znakov štátneho a rómskeho jazyka), no najmä konkrétne námety na využitie rómskeho jazyka na jednotlivých vyučovacích predmetoch. Aktuálne je v procese akreditácie inovačný vzdelávací program **Využitie prvkov kultúry v školskej praxi** v rozsahu 50 - tich hodín, z toho 30 prezenčne (online), ktorého hlavným cieľom je inovovať profesijné kompetencie pedagogických zamestnancov v príslušných kategóriách a podkategóriách pri rozvíjaní a zdokonaľovaní profesijných kompetencií potrebných na aplikáciu prvkov rómskej kultúry v edukácii žiakov z marginalizovaných rómskych komúnít v súlade s profesijnými štandardmi. Vzdelávací program je určený pre kategórie učiteľ, vychovávateľ, majster odbornej výchovy a pedagogický asistent. Jednotlivé tematické celky sú koncipované tak, aby si absolventi rozšírili poznatky o socio-kultúrnych špecifikách Rómov, zvykoch, tradíciách a remeslách v historickom i súčasnom kontexte, rómskej literatúre a priblížili dobré príklady – známe osobnosti rómskeho pôvodu v lokálnom i svetovom ponímaní. Prioritné zameranie vzdelávacieho programu spočíva hlavne v podpore vzájomného poznávania odlišných kultúr v školskom prostredí v rámci vytvárania inkluzívnej kultúry školy. Absolvent vzdelávacieho programu si rozšíri svoje profesijné kompetencie potrebné pre aplikáciu poznatkov z oblasti socio-kultúrnych špecifik rómskej komunity do edukačného procesu v rámci vytvárania inkluzívnej kultúry triedneho spoločenstva. Identifikuje socio-kultúrne špecifiká Rómov, pozná ich tradície, zvyky a remeslá. Aplikuje rôznorodé aktivity na podporu budovania inkluzívnej kultúry triedy. Vie využiť príklady dobrej praxe z oblasti implementácie rómskeho jazyka, literatúry a umenia do edukačného procesu. Pozná známe osobnosti rómskeho pôvodu a dokáže využiť príklady dobrej praxe vo výchovno-vzdelávacom procese. K vzdelávaciemu programu sa aktuálne pripravuje aj učebný zdroj, ktorý bude zostavený pre potreby účastníkov i lektorov.

Spracovala Mgr. Jana Medvecová, Mgr. Eva Suchožová